

Azt hihetnénk, hogy a digitális rögzítés és a videómegosztók korszakában a fényképezésnek vége. Már a legolcsóbb mobiltelefonnal is fényképezhetünk és felvehetünk videókat. A digitális képrögzítéssel, vélhetnénk, a fotografá-

74 Mezei Balázs

MÓSER ZOLTÁN FOTÓI ELÉ

lás értelmét, értékét, célját veszti.

Móser Zoltán fotói ennek a széles körben terjedő hitnek a cáfolatát nyújtják. Ezek a fényképek bizonyítják, hogy a fotózás ma is művészet;

hogy a képrögzítés ma is képes a valóság oly dimenzióinak a feltárására, amely mellett nem mehetünk el szóltanul. Sokszor nehéz eldönteni, hogy a fotózás ebben a formában pontosan mit valósít meg; egyszerűen csak megismétli-e a valóságot, vagy sokkal inkább megteremti. Móser Zoltán fotográfiaja az utóbbit mutatja; valóságteremtés folyik itt, abban az értelemben, hogy e képeken a mindennapok oly aspektusai jutnak szóhoz, amelyeket eredetileg vagy nem észlelünk, vagy ha sejtjük is meglétüket, elsiklunk felettük – mintha nem is léteznének.

A fotózás lényege a nagyítás. Ezt Móser Zoltán mondta tegnap, amikor a képeket együtt végignéztük. A nagyítás nem képszerű ismétlés, hanem a rejtett, a ki nem mondott, az észrevétlen megragadása. Ebben a megragadásban olyan újszerű dimenzió bukkan fel, amelyről köznapi tevékenységünk során aligha veszünk tudomást. A nagyítás nem egyszerűen felnagyít, hanem sokkal inkább megragadja a rejtettet. Megragadja, feltárja, elénk állítja: megmutatja, hogy a felszín mögött a valóság ismeretlen dimenziói rejlenek. A fotózás tehát sokkal inkább felfedezés, a felfedezésben pedig az új előhívása.

E fotók hívnak tehát, két értelemben is: a valóság rejtett mélységét hívják elő, illetve a nézőt hívják fel arra, hogy vegye észre a mélységet, amelynek jégpáncélján lépked, miközben nem is észleli a köznapi sietősség által eltakart mély jelenét.

Móser Zoltán nem egyszerűen előhív és felhív, hanem a valóságnak bizonyos dimenzióját hozza a felszínre. A kiállítás címe *A szenvedés kegyelme* – arra utal ez, hogy a mélység, amelyet Móser Zoltán képei előhívnak, a valóság döntő dimenzióját tárja fel, a szenvedését. A köznapi, élvezeti világ jégpáncélja alól a szenvedés képei lépnek elénk, ahogyan az – Móser szenvedélyének megfelelően – az útszéli korpuszokon, templomsarkai freskókon, elfeledett oszlopokon, földmélyből kiemelt leleteken feltűnik. A szenvedésről mindenekelőtt az arc beszél – Krisztus arca, ahogyan azt az egyszerű, sokszor ismeretlen művészek ragadták meg az elmúlt évszázadokban, és állították elénk. Az alkotók neve gyakran ismeretlen, az arcok azonban annyira

változatosak, karakteresek és kifejezőek, mintha saját arcunkat látnánk sokféleképpen ismétlődve.

Móser Zoltán Krisztus arcait fényképezi; Móser Zoltán a szenvedés arcait fényképezi; Móser Zoltán saját arcát fényképezi, ahogyan az visszatükröződik a közeli és távoli múlt elfelejtett, elkopott, töredékesen fennmaradt emlékeiben. Móser Zoltán a jelent fényképezi, nagyítja, hívja elő – és hív fel bennünket arra, hogy a szenvedés arcaival szembesüljünk.

Immanuel Levinas, a zsidó származású, orosz anyanyelvű, franciául ismertté vált filozófus egyik központi kifejezése az *arc*, *face*. Az arc a lélek tükre, a másik, az érinthetetlen, a velünk szembekerülő, a bennünket szembesülésre felhívó. Az arc azt kiállítja: Ne ölj meg! Az arc valamiképpen Isten jelenléte itt és most – rajtunk, bennünk, az egyszerű pléhkrisztuson, vagy a természeti változás oly formáiban, amelyek újra meg újra arcot formáznak. Krisztus arca Isten arca és a mi arcunk; az előhívott arc bennünket is a szenvedéssel való szembesülésre szólít, amelyet oly gyakran elhagynánk – félelemből, kényelemből, elfogultságból. Ezek a fotók azonban megragadnak és nem engedik, hogy elforduljunk az arctól. Ezek az arcot nem egyszerűen azt kiáltják: ne ölj meg, hanem ezt: Nézz rám! Ne feledj el! Ismerd meg saját arcodat!

Ezek az arcok nem egyszerűen szenvedésről szólnak – a győzelemről is. A kiállítás eredetileg javasolt címe ez lett volna: *A győztes. Victor*. Mert az igazi győzelem nem a felhívás elhagyásában, a felszí-

nességben, az elszigeteltségben van – hanem abban, hogy a nagyításban elmerülve, a szenvedés vonásait tanulmányozva megértjük azt, amit Zoltán – C. G. Jung szavait idézve – e kiállítás mottójaképpen állít elénk: „A szenvedést le kell győzni. Ez csak akkor lehetséges, ha magunkra vállaljuk. Ezt tanuljuk meg a keresztet hordozó Krisztustól.”

